

Список використаних джерел

1. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: навч. посіб. / О.О. Гаманкова О.О. – К.: КНЕУ, 2007. – 328 с.
2. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про страхування" від 7 липня 2005 р. №2774-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>.
3. Інтернет-журнал о страховании "Фориншурер" [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com>.
4. Никоненко С.В. Моделювання процесу управління соціальним капіталом страхових компаній / С.В. Никоненко // ВІСНІК "ПЗУ Україна страхування життя". – 2010. – С. 7-10.
5. Осадець С.С. Страхування / С.С. Осадець. – [видання 3-тє, перероб. і доп.]. – К.: КНЕУ, 2006. – 599 с.
6. Орланюк-Малицкая Л.А. Платежеспособность страховой организации / Л.А. Орланюк-Малицкая. – М.: Анкил, 1994. – 152 с.
7. Сергеева Л.Н. Оценка социального капитала как потенциала повышения эффективности деятельности коммерческого банка / Л.Н. Сер-

геева // Модели управления в рыночной экономике: сб. научн. трудов. – Донецк: ДонНУ, 2006. – Т. 2. Спец. выпуск. – С. 184–189.

8. Соколовська З.М., Клепікова О.А. Комп'ютерне моделювання складних економічних систем: [монографія] / З.М. Соколовська, О.А. Клепікова – Одеса: Астропринт, 2011. – 512 с.
9. Шахов В.В. Страхование: учебник для вузов / В.В. Шахов. – М.: ЮНИТИ, 2003. – 311 с.
10. Цисарь И.Ф. Моделирование экономики в Ithink_Stella. Кризисы, налоги, информация, банки. – М.: "Изд-во ДИАЛОГ_МИФИ", 2009. – 224 с.
11. Melnikov A. V. Risk analysis in finance and insurance. Champin&Hall/CRC, 2004. – 253 p.
12. Офіційний сайт Держжомфінпослуг [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua>.
13. Офіційний сайт AnyLogic [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.anylogic.ru/>.

Надійшла до редакції 01.08.13

О. Клепікова, канд. екон. наук, доц.
Одесский национальный политехнический университет, Одесса

МОДЕЛИРОВАНИЕ МАРКЕТИНГОВОЙ СТРАТЕГИИ СТРАХОВОЙ КОМПАНИИ

Статья посвящена вопросам разработки маркетинговой стратегии страховой компании с использованием основных средств математического моделирования структуры. Разработан алгоритм расчета коэффициента «вероятность приобретения страхового полиса», который аккумулирует влияние факторов, связанных с особенностью предоставления страховых услуг и финансовой деятельностью страховой компании.

Ключевые слова: страховая компания, маркетинг, стратегия, теория графов, имитационное моделирование.

O. Klepikova, PhD in Economics, Associate Professor
Odessa National Polytechnic University, Odessa

SIMULATION OF THE INSURANCE COMPANY'S MARKETING STRATEGY

The article is devoted the development of marketing strategy of the insurance company with using of mathematical modeling of structures. The algorithm was developed for calculating the coefficient of "probability of insurance policy acquisition" which accumulates the influence of factors related to the feature of providing insurance services and financial activities of the insurance company.

Keywords: insurance company, marketing, strategy, graph theory, computer simulation.

JEL M 210
УДК [657.2+336.22]:504.05

Т. Мурована, канд. екон. наук, асист.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА ПОДАТКАМИ І ЗБОРАМИ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Досліджено основні проблеми організації бухгалтерського обліку зобов'язань за податками і зборами в сучасних складних економічних та екологічних умовах. Розроблено заходи щодо покращення відображення податкових розрахунків, екологічного податку та інших екологічних зобов'язань у бухгалтерському обліку, податковій та фінансовій звітності для спрощення облікового процесу, поліпшення організації підприємницької діяльності та забезпечення реалізації політики екологічної збалансованості.

Ключові слова: екологічна політика; бухгалтерський облік; зобов'язання; податки; збори.

Охорона навколишнього середовища, збереження, раціональне використання природних ресурсів, екологічний контроль набувають все більшого значення і пріоритетності в зовнішній і внутрішній політиці більшості країн світу, у тому числі й в Україні. У 2011 році показник річного обсягу інвестування в еколого-економічні проекти становив 302 млрд. дол., у 2012 році – 269 млрд. дол. [1, с. 12]. Незважаючи на незначне скорочення обсягу "зелених" інвестицій у 2012 р. порівняно із 2011 р., а саме на 11 %, питання "зеленого" інвестування залишаються вкрай важливими. Крім того, інвестування в охорону навколишнього середовища залишається важливою складовою державної еколого-економічної політики країн світу. Інструменти "зеленої" економіки у країнах світу використовуються не лише на рівні державного регулювання у частині розробки стратегій розвитку та заходів щодо їх реалізації, але й на рівні підприємств при формуванні систем екологічного менеджменту та прийнятті управлінських рішень. Формування та розвиток ефективних систем екологічного менеджменту й аудиту неможливі без створення належної інформаційної бази, основою якої на рівні підприємств є система бухгалтерського обліку та звітності.

Дослідженням питань обліку розрахунків за податками і зборами займалося багато видатних вітчизняних науковців, зокрема, це: В.Д. Базилевич, М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, Н.І. Гура, І.К. Дрозд, Ю.А. Кузьмінський, Г.І. Купалова, Л.Г. Ловінська, В.М. Мельник, В.Г. Швець та ін. Серед іноземних вчених варто виокремити таких: Д.Л. Волкова, Р.Г. Каспіню, М.Р. Метьюса, Б.Е. Нідлза, Н.М. Парасоцьку, С.Н. Поленову, Е.С. Хендріксена та ін. Вони розробили методологічні та організаційні засади бухгалтерського обліку, фінансової звітності розрахунків за податками і зборами, а також контролю виконання зобов'язань підприємствами.

Однак залишається ще багато питань організаційного характеру, які потребують подальшого дослідження. Це стосується аналізу сучасного стану організації обліку та звітності на підприємствах "зеленого" бізнесу з метою покращення здійснення операцій з оподаткування. Потребує уточнення також порядок складання робочого плану рахунків та формування субрахунків з відображення інформації про податки та збори з урахуванням особливостей екологічного підприємництва. Останнім часом трапляються випадки неузгодженості термінів внесення змін та доповнень до податкової зві-

тності. З метою вирішення зазначених вище проблем необхідно внести доповнення до податкового та іншого законодавства у частині регулювання порядку заповнення та подання звітності.

Метою статті є удосконалення організаційно-практичних засад бухгалтерського обліку зобов'язань за податками і зборами для створення прозорої та ефективної інформаційної бази з охорони довкілля та реалізації екологічної політики в Україні.

Для досягнення мети ставляться наступні завдання:

- визначення слабких сторін нормативно-правового регулювання обліку екологічних зобов'язань на підприємствах "зеленого" бізнесу;
- розробка заходів з удосконалення організаційних засад обліку розрахунків з бюджетом;
- уточнення методики складання та порядку подання податкової звітності вітчизняними підприємствами.

Екологічно орієнтовані бухгалтерський облік та звітність активно розвиваються та впроваджуються в Україні та світі. Питаннями розвитку методології обліку та оподаткування природокористування займаються такі організації: Світовий банк, Організація Об'єднаних Націй, Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, та ін. Важливе значення у сприянні широкому застосуванню принципів "зеленого" обліку, звітності та оподаткування належить професійним бухгалтерським об'єднанням: Міжнародна федерація бухгалтерів (IFAC), Асоціація дипломованих присяжних бухгалтерів (ACCA), Інститут присяжних бухгалтерів в галузі управління обліку (CIMA) та ін.

В Україні реалізується ряд загальнодержавних програм, в яких значне місце відводиться реалізації екологічної політики, екологічно свідомої підприємницької діяльності, розробці та впровадженню нових підходів у бухгалтерському обліку та оподаткуванні, формуванню інформаційного забезпечення екологічної діяльності підприємств. Це Програма економічних реформ на 2010-2014 рр., Національний план дій з охорони навколишнього середовища України на 2011-2015 рр., Стратегія застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, міжнародні, національні цільові екологічні програми та ін.

Незважаючи на існування великої кількості міжнародних організацій та нормативно-правової бази з питань охорони довкілля, вітчизняні підприємства віддають перевагу більш економному споживанню наявних ресурсів, впровадженню енергоощадних технологій, повторній переробці відходів виробництва у сировину та матеріали на противагу реалізації кардинальних заходів для збереження екології України, наприклад, інвестування у впровадження альтернативних джерел енергії, виробництво екологічно безпечних товарів та послуг тощо. Причиною цього, в першу чергу, стали відсутність дієвих інструментів державної підтримки та ефективних податкових стимулів для розвитку екологічного підприємництва, заходів з підвищення екологічної свідомості та культури населення. Із прийняттям у 2010 році Податкового кодексу України, реалізовано ряд заходів щодо сприяння розвитку екологічного підприємництва в Україні. Зокрема, тимчасово, до 1 січня 2019 року, звільнено від ПДВ операції з імпорту техніки та обладнання, що застосовується під час модернізації підприємств з виробництва біопалива [2]. Крім того, підвищено вимоги до справляння екологічного податку, що сприяло зменшенню викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, скидів у водні об'єкти, дотриманню правил утилізації відходів підприємствами – найбільшими забруднювачами навколишнього природного середовища.

В той же час, незважаючи на існуючі переваги у розвитку екологічного підприємництва в Україні, зали-

шається багато прогалин у нормативно-правовій базі, що значно ускладнює ведення бізнесу в нашій країні. Зокрема, це стосується Закону України "Про електроенергетику" [3]. Значною перевагою закону стало впровадження "зеленого" тарифу, що дозволило уніфікувати положення законодавства з охорони навколишнього природного середовища в Україні та світі, а також вивести Україну на якісно новий рівень та посилити позиції вітчизняних підприємств на міжнародних ринках. З іншої сторони, в законодавстві відсутня інформація про джерела фінансування "зелених" тарифів, що ускладнює процес відшкодування коштів енергогенеруючим підприємствам та організаціям. З метою вирішення зазначених проблем необхідно посилити державне регулювання ведення "зеленого" бізнесу в Україні та усунути існуючі недоліки у сфері використання екологічно безпечних технологій та організації діяльності підприємств, задіяних в сфері екологічного підприємництва.

Організаційні підходи до обліку та звітності визначаються у положеннях облікової політики підприємства, яка містить детальну інформацію щодо основоположних засад бухгалтерського обліку в Україні та визначення обов'язків облікового персоналу. У Росії в такому обліковому документі має обов'язково визначатися метод нарахування доходів та витрат (касовий метод або метод нарахувань). На відміну від російської облікової практики, українським податковим законодавством визначено, що доходи необхідно нараховувати в момент їх появи та незалежно від факту перерахування грошових коштів. Тому не доцільно прописувати такі питання в обліковій політиці підприємств, оскільки існує єдина точна зора щодо бухгалтерського обліку та звітності, що визначена нормативно-правовими актами з проблем оподаткування. Проте важливо визначати поріг істотності для податкової заборгованості, метод нарахування амортизації на підприємствах "зеленого" бізнесу, перелік господарських операцій, що звільняються від оподаткування, або підлягають під спеціальні режими оподаткування, а також інформацію щодо податкових пільг, які застосовуються підприємствами, задіяних у сфері екологічного підприємництва. Це стає можливо на основі розробленого Положення облікової політики для таких підприємств.

Перш за все, необхідно визначити поріг суттєвості для зобов'язань підприємств за податками і зборами. Відповідно до вітчизняного законодавства поріг суттєвості може встановлюватися підприємством самостійно, враховуючи умови діяльності, в абсолютних та відносних показниках. Залежно від періоду часу у підприємства виникають різні обсяги діяльності та господарських операцій, а від цього залежить обсяг податкових зобов'язань. Тому вважаємо доцільним визначити поріг суттєвості у відносних показниках, оскільки він дозволить характеризувати частку несуттєвої інформації у загальній сукупності, зокрема щодо зобов'язань за податками і зборами. Крім того, такий показник має бути меншим за межу суттєвості, визначеної для інших об'єктів активів, зобов'язань, капіталу. Це пояснюється важливістю податкових розрахунків у господарській діяльності та посиленням контролем державних податкових органів за сплатою податків та зборів до державного бюджету.

Для спрощення облікового процесу необхідно списувати суми заборгованості підприємств "зеленого" бізнесу, якщо вони не перевищують межю суттєвості, визначену положеннями облікової політики для підприємств галузі. Це дозволить полегшити ведення облікових регістрів щодо зобов'язань за податками і зборами підприємств. Приклад списання залишків податкових зобов'язань наведено у табл. 1 на основі господарських операцій BAT "Organic Food Production", м. Київ у 2013 р.

Таблиця 1. Відображення податкових зобов'язань на рахунках бухгалтерського обліку БАТ "Галактон"

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн.
<i>Перша подія – отримання авансу</i>				
1.	Отримано аванс від покупця органічної продукції	311 "Поточні рахунки в національній валюті"	681 "Розрахунки за авансами отриманими"	14169,6
2.	Відображено податкове зобов'язання	643 "Податкові зобов'язання"	641 "Розрахунки за податками"	2361,6
3.	Відвантажено готову продукцію	361 "Розрахунки з національними покупцями"	701 "Дохід від реалізації готової продукції"	14164,8
4.	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	701 "Дохід від реалізації готової продукції"	643 "Податкові зобов'язання"	2360,8
5.	Списано собівартість продукції	901 "Собівартість реалізованої готової продукції"	26 "Готова продукція"	6904,0
6.	Взаємозалік авансів, отриманих за відвантаженої покупцю органічну продукцію	681 "Розрахунки за авансами отриманими"	361 "Розрахунки з національними покупцями"	14164,8
7.	Відкориговано податкові зобов'язання з ПДВ методом сторно	643 "Податкові зобов'язання"	641 "Розрахунки за податками"	0,8
	Відповідно до наказу списано залишок заборгованості	681 "Розрахунки за авансами отриманими"	717 "Дохід від списання кредиторської заборгованості"	4,8
<i>Перша подія – відвантаження продукції</i>				
1.	Відвантажено органічну продукцію	361 "Розрахунки з національними покупцями"	701 "Дохід від реалізації готової продукції"	14169,6
2.	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	701 "Дохід від реалізації готової продукції"	641 "Розрахунки за податками"	2361,6
3.	Списано собівартість відвантаженої органічної продукції	901 "Собівартість реалізованої готової продукції"	26 "Готова продукція"	6904,0

*Джерело: Складено на основі бухгалтерської документації БАТ "Organic Food Production" за 2013 р.

Наведені вище коригування сум податкової заборгованості доцільно здійснювати для рахунків 643 "Податкові зобов'язання" та 644 "Податковий кредит". Рахунки призначені для тимчасового відображення сум податкового кредиту та податкових зобов'язань до моменту відвантаження продукції покупцю чи оприбуткування від постачальника відповідно. У випадку відвантаження продукції покупцю або отримання сировини від постачальника суми податкових зобов'язань та податкового кредиту мають списуватися на рахунок 641 "Розрахунки за податками". Проте існування таких рахунків значно ускладнює організацію бухгалтерського обліку на підприємствах "зеленого" бізнесу. Тому, якщо завчасно відомо, що оприбуткування або відвантаження продукції відбудеться у тому звітному періоді (місяці), що і здійснена передплата, вважаємо недоцільним відкривати рахунки 643 "Податкові зобов'язання" та 644 "Податковий кредит". Достатнім є відображення інформації щодо нарахованого податку на додану вартість на рахунок 641 "Розрахунки за податками".

У положенні облікової політики підприємств екологічного підприємництва необхідно визначити зазначені вище особливості обліку зобов'язань за податками і зборами, а саме у частині ведення обліку на рахунок 641 "Розрахунки за податками". Рахунок призначений для обліку розрахованих сум податків та зборів, які підприємство має сплатити до державного бюджету. Крім того, у межах звітного місяця дозволяється відображати суми ПДВ лише на цьому рахунку, без відкриття рахунків податкових зобов'язань і податкового кредиту. Проте відповідно до вимог податкового законодавства у випадку здійснення передплати та відвантаження ор-

ганічної продукції у різних звітних періодах (місяцях), інформацію щодо податкових зобов'язань та податкового кредиту варто відображати у розрізі рахунків 643 та 644 з подальшим відображення у складі інших оборотних активів та зобов'язань у податковій, фінансовій звітності вітчизняних підприємств. Інформація щодо особливостей організації бухгалтерського обліку зобов'язань за податками і зборами представлена на рис. 1.

Крім того, в положенні облікової політики підприємств "зеленого" бізнесу доцільно зазначити, що відстрочені податкові активи та відстрочені податкові зобов'язання мають відображатися у річній фінансовій звітності. Пропуск та невідображення інформації щодо податкових різниць та розрахунку на їх основі відстрочених податкових активів та відстрочених податкових зобов'язань можуть призвести до появи значних помилок при розрахунку витрат (доходу) з податку на прибуток, внаслідок чого до підприємства можуть застосовуватися значні штрафні санкції.

Не менш важливим питанням організації обліку на підприємствах, задіяних у сфері екологічного підприємництва, є формування робочого плану рахунків щодо зобов'язань за податками і зборами, який наводиться у додатку до облікової політики. Робочий план рахунків має складатися на основі Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. Для обліку зобов'язань за податками і зборами у ньому відведено рахунок 64 "Розрахунками за податками й платежами".

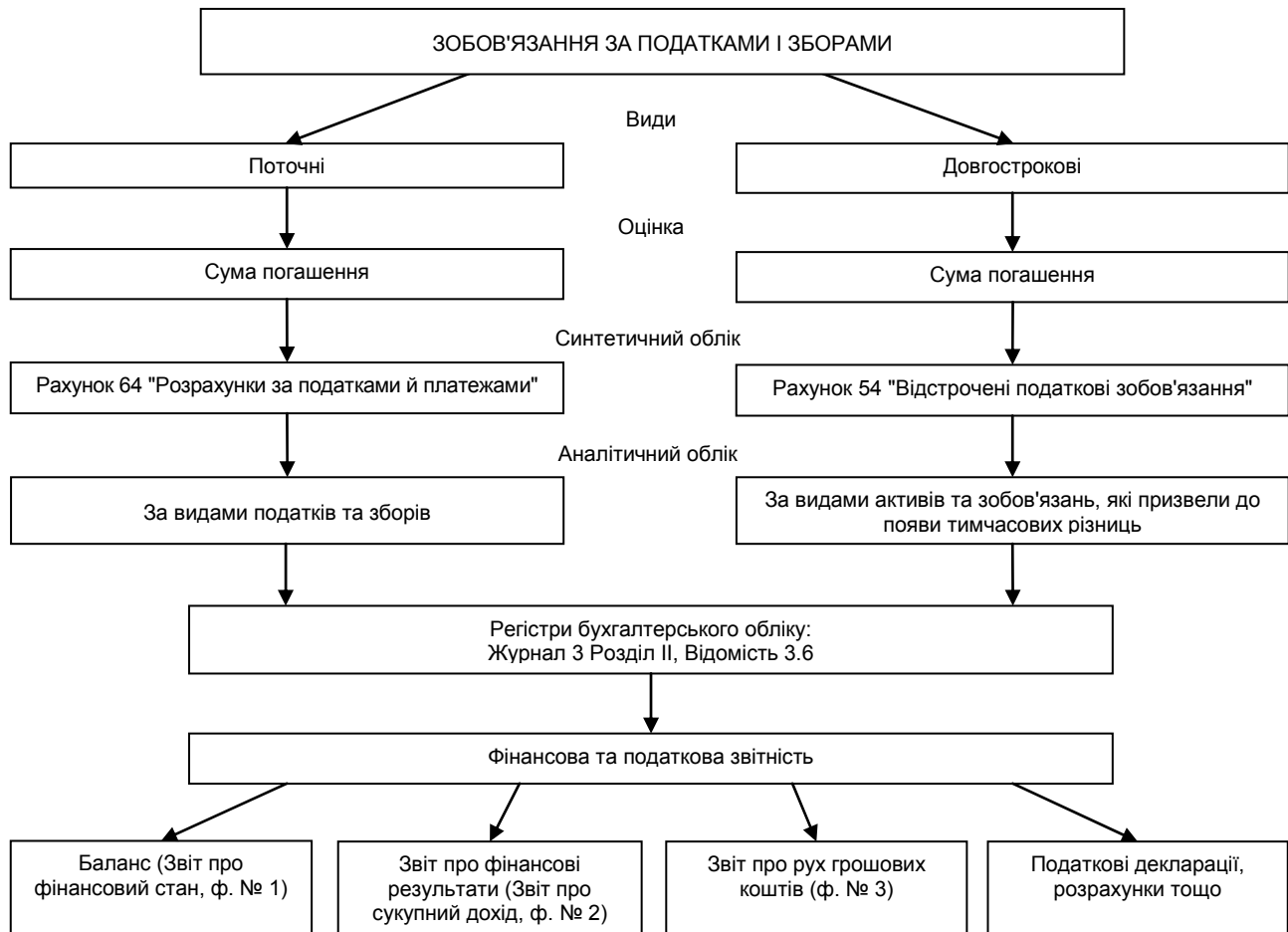

Рис. 1. Бухгалтерський облік зобов'язань за податками і зборами підприємств "зеленого" бізнесу *

*Джерело: Складено автором.

Сучасні тенденції уніфікації податкового законодавства європейських країн зумовлюють необхідність перегляду підходів до характеристики основних облікових рахунків. Скорочення кількості обов'язкових платежів до бюджету, яке відбулося в результаті прийняття Податкового кодексу України 2 грудня 2010 р., сприяло тому, що нині вітчизняні підприємства сплачують тільки пода-

тки та збори. Тому виникає необхідність у відмові від використання термінів "платежі" та "обов'язкові платежі" в сучасній обліковій науці в контексті нарахування та сплати основних податків та зборів. Зокрема, це стосується уточнення назви рахунку 64 "Розрахунки за податками й платежами" та викладення її у такій редакції: 64 "Розрахунки за податками і зборами" (табл. 2).

Таблиця 2. Уточнений План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (витяг) *

Синтетичні рахунки		Сфера застосування
Код	Назва	
Клас 6. Поточні зобов'язання		
...	...	...
64	"Розрахунки за податками і зборами"	Усі види діяльності
...	...	...

*Джерело: Удосконалено автором.

Останнім часом відбулися кардинальні зміни у системі бухгалтерського обліку, пов'язані з необхідністю складати фінансову звітність підприємствами за Міжнародними стандартами фінансової звітності, що сприяло внесенню змін до всіх Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкції про його застосування, затверджених наказом № 291. Це дозволило більшості підприємств починаючи з 2012 р. складати фінансову звітність за міжнародними стандартами. Незважаючи на перехід таких підприємств на Міжнародні

стандарты фінансової звітності, вони, все ж таки, продовжують вести бухгалтерський облік відповідно до вітчизняного Плану рахунків, який містить виключно синтетичні рахунки, що є рахунками першого порядку відповідно до правил ведення бухгалтерського обліку. Субрахунки до синтетичних рахунків суб'єктами господарювання ведуться відповідно до умов господарської діяльності або відповідно до положень Інструкції про застосування Плану рахунків.

На практиці, підприємства "зеленого" бізнесу керуються саме останнім нормативно-правовим документом та ведуть бухгалтерський облік відповідно до визначе-

них у ньому субрахунків. Тому на основі удосконаленого Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій у частині розрахунків щодо зобов'язань за податками і зборами нами сформовано типовий робо-

чий план рахунків для підприємств "зеленого" бізнесу (табл. 3). Значною його перевагою є можливість використання такого плану рахунків в організації облікового процесу на різних видах таких підприємств, зокрема і підприємствах з виробництва органічної продукції.

Таблиця 3. Рекомендований робочий план рахунків бухгалтерського обліку для підприємств "зеленого" бізнесу (витяг по рахунку 64 "Розрахунки за податками й платежами") *

Діючий план рахунків бухгалтерського обліку відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків		Рекомендований робочий план рахунків бухгалтерського обліку	
Рахунок	Назва	Рахунок	Назва
641	Розрахунки за податками	641	Розрахунки за податками
		6411	Податок на прибуток
		6412	Податок на додану вартість
		6413	Податок на доходи фізичних осіб
		6414	Екологічний податок
		6415	Інші податки
642	Розрахунки за обов'язковими платежами	642	Розрахунки за зборами
		6421	Акцизний збір
		6422	Інші збори
643	Податкові зобов'язання	643	Податкові зобов'язання
644	Податковий кредит	644	Податковий кредит
		6441	Податковий кредит
		6442	Неодержані податкові накладні

*Джерело: Розроблено автором.

Робочий план рахунків підприємств має наводитися у додатку до облікової політики. При цьому важливо виокремити окремі аналітичні рахунки для основних видів податків та зборів, які сплачуються підприємствами з виробництва органічної продукції та іншими суб'єктами "зеленого" бізнесу, а також неодержані податкові накладні. Це дасть змогу підвищити ефективність організації облікового процесу та скоротити обсяг роботи облікового персоналу щодо визначення переліку недоотриманих первинних документів для обліку зобов'язань за податками і зборами.

За несвоєчасне погашення підприємствами зобов'язань за податками і зборами, викривлення інформації у податковій та фінансовій звітності нараховуються штрафні санкції, які відображаються на рахунку 948 "Визнані штрафи, пені, неустойки". Для відокремлення облікової інформації щодо штрафів та пені за несвоєчасне виконання зобов'язань перед бюджетом від інших видів санкцій важливо наводити таку інформацію на окремому аналітичному рахунку 9481 "Визнані штрафи та пені за невиконання зобов'язань за податками і зборами".

Крім того, враховуючи важливість операцій з оподаткування та велику різноманітність форм відповідальності за неправильне розкриття інформації щодо податків та зборів, доцільно відкрити аналітичні рахунки другого порядку 94811 та 94812 до рахунку 948:

94811 "Визнані штрафи за невиконання зобов'язань за податками і зборами";

94812 "Визнана пеня за невиконання зобов'язань за податками і зборами".

Доцільно розглянути запропонований порядок обліку штрафних санкцій на прикладі господарської діяльності ВАТ "Organic Food Production". Нарахування штрафів та пені за викривлення інформації щодо сплати ПДВ до державного бюджету варто відобразити такими бухгалтерськими проведеннями:

– нарахування штрафних санкцій:

Д-т 94811 "Визнані штрафи за розрахунками з бюджетом",

К-т 6412 "Податок на додану вартість".

– сплата штрафних санкцій:

Д-т 6412 "Податок на додану вартість",

К-т 311 "Поточні рахунки в національній валюті".

Запропонований порядок відображення господарських операцій щодо податкових розрахунків, нарахування штрафних санкцій та пені дозволить покращити організацію бухгалтерського обліку на вітчизняних підприємствах.

В результаті комплексного аналізу нормативно-правових актів та експертного аналізу організації обліку та звітності на вітчизняних підприємствах нами виявлено ряд проблем щодо неузгодженості термінів внесення змін та доповнень та подання такої звітності контролюючими органами. Виникають проблеми і при заповненні форм податкової звітності. Для подолання зазначених вище проблем нами запропоновано такі два шляхи їх вирішення:

– узгодити терміни подання податкових декларацій у разі зміни їх форми та методики заповнення;

– удосконалити порядок заповнення податкової звітності.

Податкова декларація – форма податкової звітності, що подається суб'єктом господарювання – платником податку до державної податкової інспекції. Вона містить інформацію про результати діяльності платника податку, операції, що підлягають оподаткуванню, та суму податків та зборів, що перераховуються до бюджету.

Розглянемо детальніше існуючі проблеми в практиці складання податкової звітності та шляхи їх вирішення. У випадку внесення змін та доповнень до законодавства з оподаткування відбувається коригування форми та порядку заповнення податкової звітності. Проте на практиці трапляються випадки несвоєчасного видання нових бланків податкових декларацій та несвоєчасного реагування платників податків на такі зміни, що уповільнює процес подачі її до державних податкових інспекцій. Неподання податкової декларації часто призводить до самостійного донарахування суми податку контролюючим органом із застосуванням відповідних штрафних санкцій або до організації документальної перевірки. Ці питання регулюються Податковим кодексом України від 2.12.2010 р. № 2756-VI та Указом Президента "Про Міністерство доходів і збірв України" від 18.03.2013 р. № 141/2013.

Відповідно до ст. 49 Податкового кодексу України податкова звітність, отримана контролюючим органом від платника податків як податкова декларація, що заповнена ним всупереч правилам, зазначеним у затвердженому порядку її заповнення, може бути не визнана таким конт-

ролюючим органом як податкова декларація. У такому випадку податковий орган має право самостійно визначити суму податкових зобов'язань платника податків не пізніше закінчення 1095 дня, наступного за останнім днем граничного строку подання податкової декларації, а у разі, коли така податкова декларація була надана пізніше, – за днем її фактичного подання [2, ст. 49].

У разі невиконання визначеної Податковим кодексом України вимоги до підприємства застосовуються штрафні санкції у розмірі десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Коли контролюючий орган самостійно визначає суму податкового зобов'язання платника податків (при невизнанні податкової декларації податковим інспектором), додатково до штрафу платник податків сплачує штраф у розмірі десяти відсотків суми податкового зобов'язання за кожний повний або неповний місяць затримки податкової декларації, але не більше п'ятдесяти відсотків від суми нарахованого податкового зобов'язання та не менше десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Тому у випадку зміни форми або методики заповнення декларації пропонуємо продовжити терміни подачі податкових документів на законодавчому рівні.

Не менш важливим питанням є удосконалення визначеного законодавством порядку заповнення податкової звітності з метою уникнення проблем при її прийнятті контролюючими органами. Податкові накладні з податку на додану вартість, виписані у попередніх звітних періодах, мають бути зареєстровані як вхідна документація та відображені у рядку 10.1 декларації "Підлягають оподаткуванню за ставкою 20 відсотків та нульовою ставкою". У випадку, якщо вони не були зареєстровані підприємством, вони мають враховуватись у рядку 16.1 "Самостійне виправлення платником помилки, що міститься в раніше поданій податковій декларації" або 16.4 "Інші випадки", якщо виникає необхідність у відображенні накладних за декілька звітних періодів. Крім цих двох варіантів, суб'єкти господарювання мають відображати таку інформацію в уточнюючому розрахунку. Відповідно до діючого податкового законодавства при цьому не має значення термін подання, але мають враховуватись строки давності.

Водночас, на практиці виникають випадки неприйняття податковими інспекторами декларацій із незаповненими рядками. Вони наповнюються на тому, що у рядках має бути числовий запис або відмітка "–". Бухгалтери-практики у цьому випадку керуються нормами Податкового кодексу України, яким не визначено необхідності заповнення усіх рядків декларації у разі відсутності господарських операцій за звітний період.

Відповідно до ст. 48 Податкового кодексу України державний контролюючий орган має право не прийняти податкову декларацію, тільки якщо у ній не зазначено обов'язкових реквізитів, а саме це: тип документа, звітний період, повне найменування платника податків, код платника податків (ЄДРПОУ) або податковий номер, реєстраційний номер облікової картки платника податків або серію та номер паспорта, місцезнаходження платника податку, найменування державного податкового органу, дата подання звіту, ініціали, прізвища та реєстраційні номери облікових карток посадових осіб платника податків, підпис платника податків або посадових осіб із печаткою. При складанні звітності із окремих видів податків та зборів до складу обов'язкових реквізитів включаються: відмітка про наявність спеціального режиму оподаткування, код виду економічної діяльності (КВЕД), код органу місцевого самоврядування (КОАТУУ), індивідуальний податковий номер та номер свідоцтва про реєстрацію платника ПДВ [2, ст. 48].

Перелік обов'язкових реквізитів визначається і Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженим наказом Міністерст-

ва України від 24 травня 1995 р. № 88. До таких реквізитів належать: найменування підприємства, назва документа, дата і місце складання, зміст та обсяг господарської операції, одиниці виміру, посади і прізвища відповідальних осіб, особистий чи електронний підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції [4, п. 2.4].

Залежно від характеру операції та технології обробки даних до первинних документів можуть бути включені додаткові реквізити: ідентифікаційний код з Державного реєстру, номер документа, підстава для здійснення операцій, дані про документ, що засвідчує особу-одержувача тощо. Документ має бути підписаний особисто, а підпис може бути скріплений печаткою. Електронний підпис накладається відповідно до законодавства про електронні документи та електронний документообіг. Крім того, п. 2.11 Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку визначено, що вільні рядки в первинних документах підлягають обов'язковому прокресленню. З метою узгодження нормативно-правових актів різних інстанцій доцільно внести зміни до Податкового кодексу України шляхом визначення необхідності прокреслення вільних рядків у податкових деклараціях.

Отже, в сучасних умовах інтеграції України у європейський простір виникає необхідність у удосконаленні нормативно-правового забезпечення та організаційно-практичних засад бухгалтерського обліку зобов'язань за податками і зборами на підприємствах "зеленого" бізнесу. З метою оптимізації бухгалтерського обліку на таких підприємствах запропоновано типову облікову політику з урахуванням особливостей оподаткування виду економічної діяльності та побудовано логічно-структурований робочий план рахунків. Крім того, застосування доповненого Плану рахунків бухгалтерського обліку, капіталу, зобов'язань та господарських операцій за рахунок уточнення назв рахунків з обліку зобов'язань за податками і зборами та їх складу дозволить уніфікувати термінологію та структуру податків та зборів відповідно до вимог Податкового кодексу України. Використання зазначених заходів сприятиме спрощенню облікового процесу на підприємствах, задіяних у сфері екологічного підприємництва, а також розумінню показників фінансової звітності акціонерами, підприємствами-контрагентами та потенційними інвесторами.

Список використаних джерел

1. Менше зелені / Павел Сивоконь // Інвест газета. – 2013. – № 14. – С. 12-14.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI, із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Про електроенергетику: Закон України від 16.10.1997 р. № 575/97-ВР, із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88, із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication [Electronic resource] / UNEP. – Access mode: <http://www.unep.org>.
6. Указ Президента "Про Міністерство доходів і зборів України" від 18.03.2013 р. № 141/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Базилевич В.Д. Плідний синтез теорії та практики трансформаційних змін в Україні // Економіка України. – 2010. – С. 85-88.
8. Купалова Г.І. Екологічне підприємництво як невід'ємна складова сталого розвитку України // Г.І. Купалова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки. – 2011. – Випуск 26. – С. 35-39.
9. Сагайдак Ю.А. Проблеми та перспективи розвитку екологічного ринку в Україні / Сагайдак Ю.А., Харченко Т.Б. // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2012. – Випуск 142. – С. 32-35.

Надійшла до редакції 28.06.13

Т. Мурованая, канд. экон. наук, ассист.
КНУ имени Тараса Шевченко, Киев

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕТА ОБЯЗАТЕЛЬСТВ ПО НАЛОГАМ И СБОРАМ В УСЛОВИЯХ РЕАЛИЗАЦИИ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ В УКРАИНЕ

Исследованы основные проблемы организации бухгалтерского учета обязательств по налогам и сборам в современных сложных экономических и экологических условиях. Разработаны мероприятия по улучшению отражения налоговых расчетов, экологического налога и других экологических обязательств в бухгалтерском учете, налоговой и финансовой отчетности для упрощения учетного процесса, улучшения организации предпринимательской деятельности и обеспечения реализации политики экологической сбалансированности.

Ключевые слова: экологическая политика; бухгалтерский учет; обязательства; налоги; сборы.

T. Murovana, PhD in Economics, Assistant of Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

FEATURES OF ACCOUNTING ORGANIZATION OF LIABILITIES FOR TAXES AND DUTIES UNDER CIRCUMSTANCES OF ENVIRONMENTAL POLICY IMPLEMENTATION IN UKRAINE

The main problems of accounting organization of liabilities for taxes and duties under current complicated economic and environmental conditions were investigated. Measures for improving tax calculation reflecting, environmental tax and other environmental liabilities in accounting, tax and financial reporting in order to simplify the accounting process, improve organization of business activities, ensure implementation of environmental policy balance were developed.

Keywords: environmental policy; accounting; liabilities; taxes; duties.

JEL E520; E580
УДК 336.741.23

С. Науменкова, д-р экон. наук, проф.
КНУ имени Тараса Шевченко, Киев,
С. Мищенко, д-р экон. наук
Университет банковского дела НБУ, Киев

РЕГУЛИРОВАНИЕ ДЕНЕЖНОГО ОБРАЩЕНИЯ НА ОСНОВЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МЕТОДОВ И ИНСТРУМЕНТОВ ДЕНЕЖНО-КРЕДИТНОЙ ПОЛИТИКИ

В статье исследованы инструменты и методы денежно-кредитной политики, а также особенности их использования в механизме регулирования денежного обращения в Украине в посткризисный период. Обоснованы подходы к определению характера контролируемой центральным банком страны каналов трансмиссионного механизма и их влияния на устойчивость денежного обращения.

Ключевые слова: денежное обращение; методы и инструменты денежно-кредитной политики; регулирование денежного обращения; трансмиссионный механизм.

Постановка проблемы. Обеспечение устойчивости денежного обращения является одним из важных условий поддержки финансовой стабильности и устойчивого экономического роста. В посткризисных условиях эта проблема приобрела особую актуальность в связи с необходимостью поиска компромисса между финансовой стабильностью, экономическим ростом и ценовой стабильностью на основе выбора оптимального монетарного режима и реализации эффективной денежно-кредитной политики [1, 2, 3]. Главную роль в решении этой задачи играет активное использование совокупности методов и инструментов регулирования денежного обращения на основе управления каналами трансмиссионного механизма денежно-кредитной политики.

Анализ последних исследований и публикаций. Проблемам регулирования и обеспечения устойчивости денежного обращения посвящены работы многих зарубежных авторов, в частности: С. Брио, Р. Джучи, А. Домберта, В. Иванова, Н. Кихнера, С. Моисеева, Э. Муягика, В. Нельсона, Э. Ниера, Э. Прасада, С. Роджера, Б. Соколова, Дж. Тобина, А. Хоубена, С. Эйфингера и др. Вопросы обеспечения устойчивости денежного рынка нашли широкое отражение и в работах отечественных исследователей: В. Базилевича, Я. Белинской, В. Гейца, А. Даниленко, А. Гриценко, М. Пуховкиной, Л. Рябининой, М. Савлука, Н. Шелудько и др. Высоко оценивая проведенные исследования, следует отметить, что еще целый ряд теоретических и прикладных вопросов использования монетарных инструментов и формирования эффективных механизмов обеспечения устойчивости денежного обращения остаются дискуссионными и требуют дальнейшего изучения. Так,

малоисследованными остаются вопросы сочетания использования отдельных инструментов и методов денежно-кредитной политики с целью обоснования единого механизма управления устойчивостью денежного рынка, а также основные направления влияния трансмиссионного механизма на обеспечение устойчивости денежного обращения.

Цель данной статьи состоит в исследовании особенностей использования методов и инструментов денежно-кредитной политики в механизме регулирования денежного обращения в Украине в посткризисный период.

Изложение основного материала исследования.

После финансового кризиса, как показала практика, во многих странах произошли существенные изменения в целях, характере и приоритетах монетарной политики, поскольку традиционные подходы к организации денежно-кредитного регулирования перестали соответствовать потребностям посткризисного развития экономики [3, 4, 5]. Необходимость повышения устойчивости денежного обращения потребовала расширения спектра и совершенствования используемых центральными банками методов и инструментов денежно-кредитной политики.

Ключевой задачей монетарной политики в посткризисный период остается обеспечение ценовой стабильности на основе совершенствования управления ликвидностью банковской системы, усиления контроля и регулирования деятельности финансовых учреждений и рынков, а также использования в процессе выработки и реализации денежно-кредитной политики результатов макропруденциального анализа и расширения полномочий центральных банков как главных регуляторов финансового рынка [6, 7, 8].